

УЧЕБНА ПРОГРАМА
ЗА СПЕЦИАЛНОСТ
ЛИЦЕВО-ЧЕЛЮСТНА ХИРУРГИЯ

2013

Обяснителни бележки

Лицево-челюстната хирургия е медицинска специалност, която могат да специализират лекари, преминали базово обучение по Медицина според изискванията на Директива 2005/36/ЕО.

Хирургичните интервенции, които се провеждат в лицево-челюстната област, поставят изключително високи изисквания пред специализанта.

Изучаването на материала по ЛЧХ цели да се усвоят принципите на общата и специалната хирургия, както и специфичните особености на хирургичното лечение на заболяванията на ЛЧО и шията. В периода на обучение се усвоява определен каталог от задължителни общохирургични и специални оперативни интервенции.

Специализацията по ЛЧХ се осъществява за срок от 5 години. Първите 24 месеца се предвижда обучение по граничните дисциплини – УНГ-болести, коремна хирургия, неврохирургия, гръдна хирургия, съдова хирургия, анестезиология и реанимация, очни болести, онкология – радиология, химиотерапия, хематология, изгаряния и пластика.

Останалите 36 месеца специализантите изпълняват останалата част от учебната програма по специалната хирургия – теоретична част, колоквиуми и практическа част, която усвояват по каталога на специалните оперативни интервенции.

1. ВЪВЕДЕНИЕ

1.1. Наименование на специалността - „ЛИЦЕВО-ЧЕЛЮСТНА ХИРУРГИЯ”

1.2. Срок за обучение по „ЛИЦЕВО-ЧЕЛЮСТНА ХИРУРГИЯ” – 5 години

1.3. Изисквано базово образование за допускане до обучение: образователно-квалификационна степен "Магистър" по "Медицина”.

1.4. Специализацията се провежда по модули за теоретична и практическа подготовка.

2. ОБУЧЕНИЕ

2.1. УЧЕБЕН ПЛАН

2.1.1. Теоретична подготовка

1. Теоретичната подготовка се провежда в обем на 400 учебни часа по утвърдените в програмата дисциплини.
2. Лекционните цикли се разпределят равномерно през 5-годишния период на обучение и се оценяват с една условна единица на учебен час – общо 400 точки/кредити.

Година на обучение	Модули	Учебни часове	Кредитни точки	Срок на обучение
I година	I. Основи на хирургията	35	35	30 дни
	II. Травматизъм, рани, инфекции	55	55	30 дни

II година	III. Онкология, трансплантология	40	40	30 дни
	IV. Анестезия, интензивно лечение. Основни лекции в различни области на хирургията, УНГ, очни болести	50	50	30 дни
III година	V. Топографска анатомия на ЛЧО. Специална оперативна хирургия	5 25	5 25	V - VIII 30 дни
	VI. Обезболяване в ЛЧО			
	VII. Периостити и остеомиелит на челюстите.	15	15	
	VIII. Кистозни образувания в ЛЧО и шията			
IV година	IX. Одонтогенни и неодонтогенни инфекции в ЛЧО. Синуити. Специфични възпаления в лицево-челюстната област	15	15	
	X. Болести на нервите на ЛЧО. Заболявания на темпоромандибуларната става. Заболявания на лимфните възли и ретикуло-ендотелната система	40	40	IX - X 30 дни
IV година	XI. Заболявания на слюнчените жлези	15	15	30 дни
	XII. Травми в ЛЧО	25	25	30 дни
V година	XIII. Тумори на устната кухина и ЛЧО	50	50	30 дни
	XIV. Възстановителна хирургия	30	30	30 дни

3. В края на всеки модул (цикъл) се провежда контролен колоквиум или тест, чието успешно преминаване се оценява с 5 условни единици. В съответствие с учебната програма, предвидените колоквиуми са 14 и при успешното им полагане се набират общо 70 точки.
4. В рамките на 5-годишния учебен период специализантът е задължен да участва допълнително в научна проява и свободно избираем специализиран курс по отделни проблеми на специалността, за което получава по 3 точки на проява.
5. Необходимият общ брой от 476 точки от теоретичната подготовка на специализанта, за да бъде допуснат до държавен изпит за специалност, се формира:
 - от основни лекционни курсове - 400 точки

- от успешно положени колоквиуми – 70 точки
- от посещение на национални/международни научни прояви и тематични курсове - 6 точки (минимално)

2.1.2. Практическа подготовка

1. Общохирургичното обучение по граничните дисциплини се провежда в лечебни заведения, акредитирани за обучение по съответните специалности.
2. В хода на специализацията задължително се предвижда обучение по следните гранични дисциплини:

№	Дисциплина/Специалност	Дни	Кредити
1.	I година		
	Коремна (висцерална) хирургия	20	1
	УНГ-болести	10	2
	Очни болести	10	2
	Онкология и хематология	40	5
	Ендокринна хирургия	20	2
2.	Анестезиология и интензивно лечение	25	3
3.	Гръдна хирургия	25	3
	II година		
4.	Неврохирургия	30	3
5.	Съдова хирургия	15	2
6.	Пластична, възстановителна и реконструктивна хирургия (изгаряне, измръзване)	55	5
7.	Ортопедия и травматология	30	2
	Общо	280 дни	30 Кредита

3. Сумарната оценка от практическото обучение възлиза на общо 80 точки (кредити), необходими за допускане на специализанта до държавен изпит. Разпределението на точките е:

- 30 точки за граничните дисциплини /280 работни дни практическо обучение в акредитирано лечебно заведение при 120 работни дни теоретично обучение по съответните модули/

- 50 точки за основната хирургична дисциплина /420 работни дни практическо обучение в акредитирано лечебно заведение при 180 работни дни теоретично обучение по съответните модули/

2.1.3. Заключителни положения

1. Необходимият брой точки от теоретична и практическа подготовка, за да бъде допуснат специализантът до държавен изпит, е равен на сбора от точките, получени за теоретичната (476) и от практическата подготовка (80), т. е. общо 556.

2. Програмата е отворена, като се запазва възможността за допълване на модулите според конкретните нужди и резултати и промените в специалността.
3. Необходимият минимален брой хирургични намеси, които специалистът трябва да извърши и овладее през 5-годишния период на обучението са посочени в Приложение № 1 на програмата.

2.2. УЧЕБНА ПРОГРАМА

МОДУЛ I ОСНОВИ НА ХИРУРГИЯТА

1. Общи принципи за изследване на хирургичния пациент
2. Операционна зала. Основни хирургични материали и манипулации. Хирургичен инструментариум – групи инструменти, предназначение на отделните инструменти и правила за манипулиране с тях.
3. Предоперативна оценка. Предоперативни усложнения и поведение при тях.
4. Предоперативна подготовка.
5. Правила и техника за разединяване на тъканите: кожа, подкожна тъкан, фасции, мускули, перитонеум, кости, нерви и др.
6. Правила и техника на съединяване на тъканите. Видове шевове – оценка на различните видове и показания за прилагането им при различни тъкани и условия.
7. Хирургично кръвотечение – видове. Компенсаторни реакции на организма при кръвозагуба. Критерии за обема на кръвозагубата – клинични симптоми, хемодинамични и хематологични показатели.
8. Хемостаза, кръвосъсирване. Хемостатици и антикоагуланти. Тромбоемболичен процес, анти тромботична профилактика и лечение.
9. Фибринолиза. Фибринолитични кръвотечения. Клинични прояви. Лечение.
10. Методи за временно и окончателно кръвоспиране. Правила и техника за кръвоспиране в рана (in loco lesionis). Достъпи до съдовете (директни и индиректни). Избор на място за лигиране с оглед колатералното кръвообръщение. Техника на лигирането.
11. Шев на съдове – показания, видове шевове, правила за приложението им. Пластика на съдове при травматични поражения. Принципи на съдовите шънтове.
12. Тромбофлебит и варици на долните крайници.
13. Кръвотечение от гастроинтестиналния тракт.
14. Кръвопреливане. Исторически данни. Учение за кръвните групи. Методи и правила за определяне на кръвната група. Проби за кръвногрупова съвместимост. Усложнения при кръвопреливане и борбата с тях. Показания и техника на артериално кръвопреливане.
15. Правила за вземане, консервиране и съхраняване на кръв и кръвни продукти. Кръвни продукти. Кръвозаместващи течности – видове и показания за прилагането им.
16. Генетични проблеми в хирургията.

17. Критерии за определяне сроковете за временна неработоспособност и степента на трайна неработоспособност след хирургично лечение.

МОДУЛ II

ТРАВМАТИЗЪМ. РАНИ. ХИРУРГИЧНА ИНФЕКЦИЯ

1. Травми – определение и класификация. Травматизъм – видове. Поведение при масова травма.
2. Механична травма – определение, механизъм на получаване. Фактори, определящи степента на травменото поражение.
3. Закрити механични травми – определение, класификация. Контузия – патологоанатомия, клиника, лечение.
4. Открити механични травми (рани) – определение, видове рани. Раневи процеси – стадии в развитието им, начини на зарастване на раните.
5. Оперативна рана. Водене на оперативната рана. Поведение при хематоми и възпалителни усложнения (инфилтрат, загнойване).
6. Лечение на раните. Първична хирургична обработка – цел и техника. Показания и противопоказания за зашиване на обработената рана. Ранен и отсрочен шев. Вторични шевове – ранен и късен.
7. Характеристика, особености, лечение при огнестрелни наранявания и взривна травма.
8. Изгаряния. Видове, особености на електрическите и химическите изгаряния. Изгаряния на **горните** дихателни пътища. Определяне на площ и дълбочина на изгарянията. Периоди в протичането на болестта и характерните им особености.
9. Общо лечение на изгарянията. Термичен шок – патофизиология, клиника, лечение. Обща бактериална инфекция, антибиотично лечение, хранителна поддръжка.
10. Хирургично лечение на изгарянията. Местно лечение. Видове превръзки. Ало- и ксенотрансплантация. Оперативно лечение – видове и показания.
11. Кожни пластики – видове, особености. Принципи и показания.
12. Реконструктивни операции след изгаряния. Особености в реконструктивните процедури при изгаряния на глава и лице, китки и ходила. Оперативни методики. Видове несвободна кожна пластика.
13. Студова травма, хипотермия. Измръзване. Патогенеза на пораженията. Клиника, общо и местно лечение.
14. Асептика и антисептика. Исторически данни. Определение. Съвременни антисептични средства – показания и начин на прилагането им. Апарати за стерилизация – видове, устройства, начин на работа с тях.
15. Методи и правила за стерилизация на операционното бельо, превързочни материали, инструменти, шевни материали и др. Подготовка на оперативния екип за операция. Методи за подготовка на ръцете.
16. Остра гнойна инфекция. Причинители, резистентност, болнични щамове. Местни тъканни процеси – стадии в развитието им. Клиника и лечение в инфилтративния стадий. Нагноителен стадий – абсцесна и флегмонозна

- форма на нагнояване – патологоанатомична и клинична характеристика, лечение.
17. Фурункул, карбункул, хидрозаденит – етиология, патоанатомия, клинична картина и лечение.
 18. Лимфангит и лимфаденит. Източници на инфекция, патологоанатомични форми, клиника и лечение.
 19. Остеомиелит – причинители и пътища за проникването им в костта. Еволюция на гнойния процес. Клиника на острия хематогенен остеомиелит. Хроничен остеомиелит. Лечение в острия и хроничния стадий. Панарициум. Топографоанатомични особености на воларната част на пръстите и дланта. Видове панарициуми. Методи за отваряне и дрениране на различните видове панарициуми.
 20. Некрози и гангрени. **Диабетно стъпало.**
 21. Анаеробна газова инфекция – етиопатогенеза, тъканни процеси, клиника, профилактика и лечение.
 22. Гнилостна инфекция – причинители, патологоанатомия, клиника и лечение.
 23. Тетанус – етиология, патогенеза, клиника, профилактика, лечение.
 24. Студен абсцес при туберкулоза. Актиномикоза.
 25. Инфекция на раните. Случайни и оперативни. Видове ранева инфекция според вида на причинителите и особеностите на възпалителния процес (гноеродна, путридна, анаеробна и специфична). Профилактика и лечение.
 26. Вътреболнична инфекция – определение, основни характеристики. Вътреболнични инфекции в хирургията. Контрол и превенция.
 27. Септични състояния в хирургията. Основни понятия – определение, критерии за идентификация. Епидемиология и етиология. Микробиологични характеристики. Основни клинични синдроми и тяхната клинична характеристика. Диагностика. Комплексно лечение.
 28. Антимикробни средства за лечение на инфекциите в хирургичната практика. Фармакокинетика. Основни принципи на антимикробното лечение. Антибиотична резистентност. Болнична антибиотична политика. Фармакоикономика.

МОДУЛ III

ХИРУРГИЧНА ОНКОЛОГИЯ. ТРАНСПЛАНТОЛОГИЯ И ИМУНОЛОГИЯ

1. Честота на онкологичните заболявания в България. Онкоепидемиология и диспансерен контрол. **Интернет-информация.**
2. Морфология и биология на туморите. Основни характеристики и критерии – значение за хирургичната практика и комплексната прогноза. Морфологична характеристика на туморите – класификация на туморите. Механизми на канцерогенезата, ангиогенеза и метастазирание.
3. Доброкачествени и злокачествени образувания от епителен произход.
4. Доброкачествени и злокачествени новообразувания от мезенхимен произход. Саркоми.
5. Лабораторна и инструментална диагностика на онкологичните заболявания. Морфологична диагноза. Принципи на диагностичен алгоритъм.

6. Значение на диагностиката за избора на лечебен метод за стадиране и определяне на операбилността.
7. Профилактика на неопластичните заболявания: патогенетична, хигиенна, професионални рискове.
8. Принцип на комплексното лечение в онкологията – тимово определяне на лечебната тактика.
9. Принципи на хирургичното лечение на онкоболните.
10. Лъчелечение при хирургично болни. Хирургични усложнения в следствие на лъчетерапията и тяхното третиране.
11. Принципи на лекарственото лечение при онкоболните. Терапевтичен лекарствен мониторинг. Хирургични усложнения. Спешни състояния в онкологията. Ефект на химиотерапията върху хирургичния пациент. Имунотерапия. Генна и антиангиогенна терапия.
12. Палиативни грижи при болни с напреднал рак – мултидисциплинарен подход. Качество на живот. Усложнения, **инфекции при** онкоболните. Борба с онкологичната болка.
13. Имунологични отклонения при онкологично **болните**. Хирургични намеси при имунокомпрометирани пациенти.

МОДУЛ IV

АНЕСТЕЗИЯ. ИНТЕНЗИВНО ЛЕЧЕНИЕ НА ХИРУРГИЧНИЯ ПАЦИЕНТ. ОСНОВНИ ЛЕКЦИИ В РАЗЛИЧНИ ОБЛАСТИ НА ХИРУРГИЯТА

1. Местна анестезия.
2. Обща и локорегионална анестезия.
3. Принципи на интензивното лечение на хирургичния пациент.
4. Първа помощ при остри, животозастрашаващи състояния. Кардиопулмонална ресусцитация.
5. Следоперативен период. Общи следоперативни усложнения. Усложнения от страна на отделните органи и системи в следоперативния период. Методи за профилактика и лечение.
6. Хранене и метаболизъм. Нарушение, клиника, диагностика, лечение. Специфика при хирургично болни. Проблеми на парентералното хранене.
7. Хомеостаза. Водноелектролитно равновесие. Нарушение, клиника, диагностика, лечение. Специфика при хирургично **болните**.
8. Алкално-киселинно равновесие. Нарушение, клиника, диагностика, лечение. Специфика при хирургично болни.
9. Шок.
10. Травми и тумори на главния мозък.
11. Травми и тумори на гръбначния мозък.
12. Заболявания на щитовидната жлеза.
13. Травми на гръдния кош.
14. Предна коремна стена. Учение за херниите. Хернии на предната коремна стена.
15. **ОХК**. Остър апендицит.

16. Фрактури и **изкълчвания** **луксации** – обща характеристика и принципи на лечение.

МОДУЛИ ЗА ТРЕТАТА, ЧЕТВЪРТАТА И ПЕТАТА ГОДИНА НА ОБУЧЕНИЕТО

I. Топографска анатомия на ЛЧО и специална оперативна хирургия

1. Анатомо-топографска характеристика и особености на ЛЧО.
 - 1.1. Анатомо-топографска характеристика и особености на челюстните и лицевите кости.
 - 1.2. Анатомо-топографска характеристика и особености на кръвоснабдяването и лимфоснабдяването в ЛЧО.
 - 1.3. Анатомо-топографска характеристика и особености на найнервацията в ЛЧО.
2. Оперативна техника
 - 2.1. Инструментариум и апаратура.
 - 2.2. Шевни материали.
 - 2.3. Техника и разединяване на тъканите.
 - 2.4. Техника на съединяване на тъканите.
 - 2.5. Рани. Видове. Заздравителен процес. Усложнения.
 - 2.6. Хемостаза: локална, субститутивна.

II. Обезболяване в ЛЧО

1. Премедикация. Избор на премедикация. Техническо изпълнение.
2. Местна анестезия – контактна, инфилтрационна, проводна. Средства за местна анестезия. Коригенти.
3. Проводна анестезия на н. максиларис и неговите разклонения в горночелюстната област.
4. Проводна анестезия на н. мандибуларис и неговите разклонения в долночелюстната област.
5. Особености на обезболяването в детската възраст и при ООИ.
6. Усложнения при местно обезболяване.
7. Реанимация – преди, през и след оперативни намеси в ЛЧО.

III. Периостити и остеомиелит на челюстите

1. Периостити и остеомиелити на челюстите. Класификация. Етиология. Патогенеза.
2. Остър одонтогенен остеомиелит на челюстите. Клиника. Диагностика. Лечение.
3. Хроничен одонтогенен остеомиелит на челюстите. Клиника. Диагностика. Лечение.
4. Травматичен остеомиелит на челюстите. Клиника. Диагностика. Лечение.

IV. Кистозни образувания в ЛЧО и шията

1. Обща клинична характеристика на кистите. Класификация. Клиника. Диагностика. Лечение.
2. Оперативно лечение на кистите на челюстите. Показания, методи, следоперативни грижи, усложнения.
3. Одонтогенни и неодонтогенни кисти на челюстите. Клиника, диагностика, лечение на неодонтогенните кисти на челюстите.
4. Кисти на меките тъкани, на устната кухина, лицето и шията. Клиника, диагностика и лечение.

V. Одонтогенни и неодонтогенни инфекции в ЛЧО

1. Класификация на острата инфекция.
2. Обща клинична характеристика на абсцесите и флегмоните. Етиология, патогенеза, симптоматика, диагностика, хирургично и медикаментозно лечение.
3. Абсцес на фоса канина, клиника, диагностика, лечение.
4. Флегмон на инфраорбиталната област. Клиника, диагностика, лечение.
5. Абсцес на букалните и подчелюстни лимфни възли. Клиника, диагностика, лечение.
6. Флегмон в областта на бузата. Клиника, диагностика, лечение.
7. Флегмон в областта на ябълчната кост. Клиника, диагностика, лечение.
8. Флегмон на инфратемпоралната ямка. Клиника, диагностика, лечение.
9. Флегмон на слепоочната област. Клиника, диагностика, лечение.
10. Флегмон на орбиталната област. Клиника, диагностика, лечение.
11. Абсцес на твърдото небце. Клиника, диагностика, лечение.
12. Абсцес на челюстно-езичната бразда на подезичното пространство. Клиника, диагностика, лечение.
13. Абсцес в областта на подезичния вал. Клиника, диагностика, лечение.
14. Флегмон на подчелюстния триъгълник. Клиника, диагностика, лечение.
15. Флегмон на субменталната област. Клиника, диагностика, лечение.
16. Абсцеси и флгмони между дъвкателния мускул и възходящия клон на долната челюст. Клиника, диагностика, лечение.
17. Флегмон на ретромандибуларната област. Клиника, диагностика, лечение.
18. Флегмон на пода на устната кухина. Клиника, диагностика, лечение.
19. Гнилостно-некротичен флегмон на пода на устната кухина или ангина на Людовиг.
20. Флегмон на птериго-мандибуларното пространство. Клиника, диагностика, лечение.
21. Флегмон на парафарингеалното пространство. Клиника, диагностика, лечение.
22. Абсцес и флегмон на езика. Клиника, диагностика, лечение.
23. Лимфаденити от зъбен произход. Клиника, диагностика, лечение.
24. Сепсис, менингит. Тромбоза на синус кавернозус. Клиника, диагностика, лечение.
25. Медиастинити и белодробни усложнения от зъбен произход.
26. Медикаментозно лечение на остра одонтогенна инфекция. Интензивна терапия. Имунодиагностика и имунотерапия.

VI. Синусити

1. Видове синусити. Клиника, диагностика, лечение.
2. Хирургично лечение на синусититите. Оперативна техника, следоперативни грижи. Усложнения.

VII. Специфични възпаления в лицево-челюстната област

1. Актиномикоза на ЛЧО.
2. Туберкулоза на ЛЧО.
3. Сифилис на устната кухина и ЛЧО.
4. СПИН. Прояви в устната кухина и ЛЧО.

VIII. Болести на нервите на ЛЧО

1. Невралгия на нервус тригеминус.
2. Невралгия на езико-гълтачния нерв.
3. Парализа на лицевия нерв и парализа на подезичния нерв.
4. Неврити.
5. Редки симптоми и синдроми в ЛЧО.

IX. Заболявания на темпоро-мандибуларната става

1. Луксация и сублуксация на долната челюст.
2. Артрити на темпоро-мандибуларната става – неспецифични, специфични, неинфекциозни.
3. Артрози на ТМС.
4. Анкилоза на ТМС.
5. Дискови дислокации
6. Контрактури на долната челюст. Хирургични методи за лечение на контрактурите на долната челюст.

X. Заболявания на лимфните възли и ретикуло-ендотелната система

1. Систематика на заболяванията на лимфния апарат.
2. Лимфаденити. Етиология, клиника, диагностика, лечение.
3. Лимфогрануломатоза, болест на Хочкин. Клиника, диагностика, лечение.
4. Миеломна болест. Болест на Рустички-Калер. Клиника, диагностика, лечение.
5. Болест на Ханц-Шулер-Кристиан. Еозинофилен гранулом. Хистиоцитоза /болест на Летерер-Сиве/. Болест на Нийман-Пик. Болест на Гоше.

XI. Заболявания на слюнчените жлези

1. Методи за изследване на слюнчените жлези. Нарушения в секреторната функция на слюнчените жлези.
2. Възпалителни заболявания на слюнчените жлези – вирусни, неспецифични, специфични.
3. Слюннокаменна болест.
4. Болест на Микулич. Синдром на Съогрен-Гуджеро, аурикулотемпорален синдром.
5. Травматични увреждания на слюнчените жлези. Фистули на слюнчените жлези.
6. Кисти на слюнчените жлези.

XII. Травми в ЛЧО

1. Неотложна и първа помощ при наранявания в ЛЧО. Застрашаващи живота състояния. Асфиксия. Кръвоизливи. Шок. Черепно-мозъчни травми.
2. Хирургична обработка при изолирани наранявания на меките тъкани на лицето.
3. Хирургична обработка на огнестрелни наранявания в ЛЧО.
4. Фрактури на горната челюст. Систематика.
5. Клиника и диагностика на горночелюстните фрактури.
6. Лечение на фрактурите на горната челюст.
7. Фрактури на долната челюст. Механизъм на получаване. Класификация. Симптоматика. Диагностика.
8. Ортопедични методи за лечение на фрактурите на долната челюст.
9. Хирургични методи за лечение на фрактури на долната челюст. **Приложение на оралните и лицево-челюстни импланти.**
10. Хирургично-ортопедични методи за лечение на долночелюстни фрактури.
11. Лечение на фрактурите на ябълчната кост и дъга.
12. Изолирани травми на носа. Класификация, клиника, диагностика, лечение, усложнения.
13. Множествени фрактури на лицевите кости. Клиника, диагностика. Лечение.
14. Фрактури на челюстните кости в детска и старческа възраст. Особенности.
15. Фрактури на ябълчната кост и дъга. Класификация, клиника и диагностика.
16. Комбинирани лицеви и черепно-мозъчни травми. Клиника, диагностика и лечение.
17. Черепно-мозъчни усложнения при травми в ЛЧО. Клиника, диагностика. Лечение.
18. Асфиксия при травми в ЛЧО. Систематика, клиника, диагностика и лечение. Трахеостомия.
19. Кръвоизливи при травми в ЛЧО. Кръвоспиране, кръвопреливане.
20. Травматичен шок при травми в ЛЧО. Етиология, патогенеза, клиника, диагностика и лечение.
21. Усложнения при травми в ЛЧО.
22. Травми на зъбите и околозъбните тъкани. Класификация, клиника, диагностика и лечение.
23. Свежи изгаряния на лицето и окосмената част на главата.
24. Късни увреждания при изгаряния на лицето и шията. Цикатрикси и тяхното лечение.
25. Хранене на болни с травми в ЛЧО.
26. Измръзвания в ЛЧО.

XIII. Тумори на устната кухина и ЛЧО

1. Класификация и систематика на туморите на устната кухина и ЛЧО.
2. Изследване на болни с тумори на устната кухина и лицево-челюстната област. Видове. Биопсия.
3. Пренеоплазми. Систематика. Клиника. Диагностика. Лечение.
4. Одонтогенни тумори – одонтом, амелобластом, циментом. Класификация, диагностика и диференциално-диагностично обсъждане.

5. Доброкачествени съединително-тъканни тумори на костите. Остеома. Осифицираща фиброма, миксома, фибромиксома, неосифицираща фиброма. Клиника, диагностика, лечение.
6. Остеобластокластоми. Клиника, диагностика, лечение.
7. Доброкачествени съединително-тъканни тумори на меките тъкани. Фиброма, липома. Клиника, диагностика, лечение.
8. Доброкачествени тумори от епителен произход. Папилома. Клиника, диагностика, лечение.
9. Тумори на слюнчените жлези. Клиника, диагностика, лечение. Общи данни.
10. Аденом на слюнчените жлези. Мономорфен аденом. Аденолимфом. Плеоморфен аденом.
11. Злокачествени епителни тумори на слюнчените жлези. Аденокарцином. Аденокистичен карцином /цилиндром/. Мукоепидермоиден карцином. Малигнен “смесен” тумор. Спиноцелуларен карцином. Клиника и лечение – оперативни методи.
12. Тумори на кръвоносните съдове. Хемангиома. Хемангиендотелиома, лимфангиома. Клиника, диагностика, лечение.
13. Принцип за лечение на доброкачествените тумори на устната кухина и лицево-челюстната област. Хирургични методи.
14. Злокачествени тумори на устната кухина и челюстите. Класификация. Разпространение. Особенности.
15. Епителни злокачествени тумори. Рак /карцинома/. Хистогенеза, етиология, разпространение, хистология, клиника, диагностика, ТНМ система.
 - 15.1. Рак на устните. Клиника, диагностика, лечение.
 - 15.2. Рак на езика. Клиника, диагностика, лечение.
 - 15.3. Рак на гингивата. Клиника, диагностика, лечение.
 - 15.4. Рак на небцето. Клиника, диагностика, лечение.
 - 15.5. Рак на бузата. Клиника, диагностика, лечение.
 - 15.6. Рак на пода на устната кухина. Клиника, диагностика, лечение.
16. Злокачествени тумори от съединително-тъканен произход. Сарком на челюстите и устната кухина. Видове, разпространение.
 - 16.2. Фибросаркома. Клиника, диагностика, лечение.
 - 16.2. Остеосаркома. Клиника, диагностика, лечение.
17. Малигнена лимфогрануломатоза /Хочкин/. Парагранулом на Хочкин. Нодуларна склероза. Смесено-клетъчна и дифузна склероза. Епителоидноклетъчна форма. Лимфогрануломатоза Х.
18. Гигантоклетъчен лимфом /Браил-Саймърс/.
19. Лимфосарком. Ретикулосарком. Африкански лимфом на Бъркит.
20. Метастатични тумори на челюстите. Клиника, диагностика, лечение.
21. Лъчелечение на злокачествените тумори. Лъчечувствителност. Радиочувствителност. Лъчев ответ. Радиокурабилност. Радиорезистентност. Източници на йонизиращи лъчения. Видове лъчелечение.
22. Химиотерапия. Видове, форми и приложение.
23. Радионекроза на челюстите. Клиника, диагностика, лечение.

24. Заболявания с неизяснена същност, протичащи като тумори. Фиброзна дисплазия, херувизъм, болест на Пейжет. Клиника, диагностика, лечение.

XIV. Възстановителна хирургия

1. Възстановителна хирургия. Показания и противопоказания за възстановителни операции на лицето и шията. Планиране на операцията.
2. Пластика с местни тъкани. Кожна пластика. Теория и практика на пластиката чрез разместване на срещулежащи триъгълни ламба по А. А. Лимберг.
3. Пластика с ламба на краче. Принципи. Видове ламба на краче: на едно краче, мостовидни, удвоени, артериализирани.
4. Свободно присаждане на тъкани в лицево-челюстната област и шията – авто-хомо-хетеро-алопластика. Показания. Преживяване и изхвърляне на различните по вид трансплантати.
5. Свободно присаждане на кожа. Показания. Методи. Техника за вземане на свободен кожен трансплантат. Условия за присаждане на трансплантата. Следоперативен период и изход. Присаждане на хомокожа.
6. Присаждане на лигавица, подкожна мастна тъкан, фасции, мускули, показания, техника.
7. Присаждане на хрущял. Показания. Методи. Техника за вземане на ребрен хрущял. Вземане, съхраняване и приложение на трупен хрущял.
8. Присаждане на кост. Показания. Методи. Условия за прирастване на трансплантата. Техника на вземането на трансплантат от ребро, гребена на хълбочната кост, големия пищял. Присаждане на хомокост. Методи за консервиране.
9. Възстановителни операции при деформации и придобити дефекти на устните.
10. Възстановителни операции при придобити дефекти на бузата, на брадата.
11. Възстановителни операции при вродени и придобити лицево-челюстни малформации
12. Възстановителни операции при деформации и дефекти на клепачите.
13. Възстановителни операции при деформации и дефекти на носа. Тотална ринопластика.
14. Възстановителни операции при дефекти на веждите.
15. Придобити дефекти на небцето. Пластично възстановяване на придобитите дефекти, установяващи комуникация между устата, носната кухина и максиларния синус.
16. Възстановителни операции на мимическата мускулатура.
17. Вродени дефекти в лицево-челюстната област.
18. Хейлопластика при вродени дефекти на устните.
19. Уранопластика.
20. Естетични оперативни интервенции

СПИСЪК I
на задължителни операции за допускане до държавен изпит за специалност
“ЛИЦЕВО-ЧЕЛЮСТНА ХИРУРГИЯ”

№	Оперативни интервенции	Асистиране	Оператор	Общ брой
1.	цистектомии на одонтогенни и неодонтогенни челюстни кисти	15	15	Общо 30 От № 1 до №4
2.	цистектомии на кисти на дуктус тиреоглосус, латерални кисти на шията и на други кисти на меките тъкани			
3.	цистектомии при кисти на максиларния синус			
4.	цистектомии при епидермоидални и дермоидални кисти			
5.	инцизии на абсцеси и флегмони: интраорални инцизии на субпериостален абсцес, субмукозен абсцес, абсцес на кучешката ямка, птеригомандибуларната ложа, на парафарингеалната ложа, на бузата, на инфратемпоралната ложа, на челюстно-езичната бразда, на подезичното пространство, на езика, на небцето, на субмасетериалната ложа	40	40	Общо 80 От № 5 до № 14
6.	екстраорални инцизии: на подбрадното пространство, на подчелюстната ложа, пода на устната кухина, на инфраорбиталната ложа, на ретромандибуларната ложа			
7.	инцизии при абсцеси и флегмони на орбиталната ложа, абцес или флегмон на шията, абцес или флегмон на паротидеомасетериалната ложа			
8.	некректомии			
9.	секвестротомии			
10.	отстраняване на слюнчени камъни			
11.	екстирпация на подчелюсната слюнчена жлеза			
12.	операции при слюнчени фистули			
13.	операции за затваряне на комуникации между максиларния синус и устната кухина			
14.	радикална операция на максиларния синус			
15.	операции на челюстната става	2	1	Общо 80 От № 15

				до № 28
16.	операции на нерви	2	1	
17.	шиниране чрез свободоръчно оформени шини при фрактури на челюстите			
18.	шиниране чрез стандартни шини при фрактури на челюстите			
19.	репозиция и фиксация на фрагментите при фрактури на челюстите чрез лабораторни шини			
20.	репозиция и фиксация на фрагментите при фрактури на долната челюст чрез обиколни лигатури /серклаж/			
21.	репозиция и фиксация на фрагментите при фрактури на горната челюст чрез суспенсивна фиксация: - върху ябълчната кост - върху инфраорбиталният ръб - върху супраорбиталният ръб			
22.	репозиция и фиксация на фрагментите при фрактури на челюстите чрез остеосинтеза: - при фрактури на ставните израстъци - чрез телен костен шев - с мини и други пластини - при дефектни фрактури			
23.	репозиция и фиксация на фрагментите на ябълчната дъга			
24.	репозиция и фиксация на фрагментите при фрактури на носни кости. Ринопластика			
25.	обработка и зашиване на меките тъкани на лицето, устната кухина, главата и шията с и без дефект на тъканите			
26.	Трахеотомия			
27.	лигиране на съдове /а. каротис екстерна, в. югуларис интерна, а. фациалис, а. лингвалис/			
28.	оперативно отстраняване на чужди тела			
29.	екстирпация или екскохлеация на доброкачествени тумори. Биопсии			Общо 50 От № 29 до № 38
30.	операции при тумори на небцето и бузата			
31.	операции при одонтогенни тумори – адамантинома, одонтома, циментома, остеобластокластома			

32.	операции на езика – частична или тотална резекция			
33.	резекция на горната челюст			
34.	резекция на долната челюст			
35.	операции на тумори на устната			
36.	операции на паротидната жлеза – частична, паротидектомия			
37.	шийни лимфаденектомии по Ванах, Крайл и др.			
38.	операции при хемангиоми			
39.	хейлопластика			Общо 10 От №39 до № 40
40.	уранопластика			
41.	пластични операции за затваряне на дефекти с тъкани по съседство			Общо 50 От № 41 до № 43
42.	пластични операции за затваряне на дефекти с дистантни ламба			
43.	пластични операции за затваряне на дефекти с автотрансплантати и алотрансплантати			

МАНИПУЛАЦИЯ

№	манипулация	
1.	изкуствено дишане	2
2.	обдишване с амбу	2
3.	фиксация на въздуховод	2
4.	индиректен сърдечен масаж	2
5.	венепункция	20
6.	венесекция	2
7.	тампонади при кръвоизливи	10
8.	провизорна хемостаза	5
9.	преливане на кръв и кръвни продукти	10
10.	лигиране на съдове	10
11.	предна риноскопия	10
12.	поставяне на хранителна сонда	10

СПИСЪК II
НА ОБЩОХИРУРГИЧНИ ОПЕРАТИВНИ ПРОЦЕДУРИ, В КОИТО ТРЯБВА
ДА Е УЧАСТВАЛ СПЕЦИАЛИЗАНТА ПО
„ЛИЦЕВО-ЧЕЛЮСТНА” ХИРУРГИЯ

Оперативни намеси	Брой опера- ции	Брой асистен- ции
I. Неврохирургия 1. Коронарен достъп, Трепанация на черепа 2. Шев на периферен нерв при травма		Общо 10
II. Гръдна и сърдечна хирургия 1. Плеврална пункция 2. Торакоцентеза, дренаж на плевралната кухина 3. Торакотомия 4. Югулотомия 5. Резекция на щитовидната жлеза при нодозна струма 6. Трахеостомия 7. Пункция на перикарда 8. Дренаж на перикарден излив по повод налична или застрашаваща тампонада		Общо 10
III. Съдова хирургия 1. Анатомично отпрепарирание на магистрален кръвоносен съд и прийоми за временна хемостаза 2. Шев на магистрален съд 3. Съдова пластика, пластика на каротидна артерия 4. Лигатура на магистрален кръвоносен съд		Общо 10
IV. Коремна хирургия, онкология 1. Сутура на кръвоносен съд при кървяща язва 2. Сутура на перфорирала язва 3. Апендектомия – конвенционална, лапароскопска 4. Холецистектомия – конвенционална, лапароскопска 5. Пластика на коремна стена за следоперативна херния или евентрация 6. Лапароцентеза 7. Лапаротомия за абсцес в коремната кухина 8. Лигатура на единичен хемороидален възел 9. Инцизия/ексцизия на усложнена дермоидна киста 10. Инцизия на подкожен абсцес/флегмон 11. Инцизия на фурункул/карбункул 12. Кожно-мускулна биопсия 13. Биопсия на повърхностни лимфни възли 14. Регионерна дисекция на лимфни възли 15. Онкологични операции 16. Проста кожна пластика – с ламбо, свободна		Общо 25

17. Ревизия на оперативна рана		
18. Имплантация на подкожен медикаментозен резервоар		
VIII. Операции с малък обем и сложност		Общо 20
1. Първична обработка на замърсена рана		
2. Лечение на вторично заздравяваща рана (вкл. некректомия)		
3. Вторичен шев на хирургична рана		
4. Отстраняване на чуждо тяло		
5. Оперативна обработка на подкожен хематом		
6. Хирургична обработка на рана от изгаряне на площ до 15%		
7. Безкръвна хирургична некректомия при изгаряне на площ до 3%		
8. Хирургична обработка на рани от измръзване		
9. Хирургична обработка на рани при съдови заболявания		
10. Хирургична обработка на рани при метаболитни заболявания		
11. Венесекция		

СПЕЦИАЛИЗАНТ:.....
/Д-Р ЦЕКОВА/

РЪКОВОДИТЕЛ СПЕЦИАЛИЗАЦИЯ:.....
/ПРОФ. Р. УГРИНОВ, ДМН/